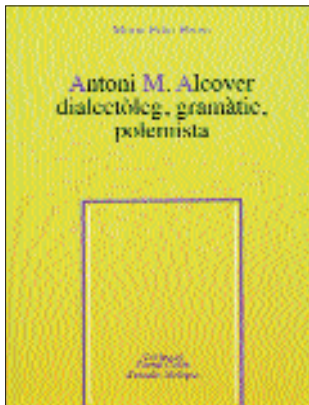

Antoni M. Alcover...

Maria Pilar Perea, **Antoni M. Alcover dialectòleg, gramàtic, polemista**, Col·lecció «Germà Colón d'estudis filològics», núm. 2, Fundació Germà Colón Domènech - Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2005.

Antoni M. Alcover (Manacor, 1862 – Palma, 1932) ha estat una de les figures més injustament tractades de la nostra història literària. Com sol passar sovint en aquest país nostre, fou bandejat pels rectors de torn de les altes instàncies culturals de principis del segle XX (no cal ni dir noms), que el van fer passar per un simple *afecionat* a la llengua, sense rigor ni gairebé mètode. Qui li llevarà aquesta *mala fama* serà Francesc de B. Moll a través de la completíssima biografia que li dedicà: *Un home de combat* (Palma, ed. Moll, 1962), a partir de la qual comença a sortir a la llum pública l'immens i pacient treball del qui fou vicari general de la seu de Mallorca. Faltava, però, reblar el cau, sobretot des del vessant del treball de camp, base importantíssima de la dialectologia (en aquests temps de mitjans audiovisuals que ho dilueixen tot). Qui ho ha fet ha estat la doctora Maria Pilar Perea, professora de la Universitat Barcelona, que s'ha endinsat en cos i ànima en els estudis del filòleg, ordenant-los cronològicament i

puntual. Deixa definitivament i documentadament establerta la importància de l'obra alcoveriana en les gairebé quatre-centes pàgines del volum que comentem. Queda clar que no és per casualitat que fos l'iniciador de l'extraordinari *Diccionari català-valencià-balear*, per esmentar una obra de referència per a tots els qui estimem la nostra llengua. Hom podria pensar que un llibre d'aquestes característiques és un «totxo» d'aquells només aptes per a universitaris encaparrats en etimologies abstruses i complicades teories. Doncs no; des de l'acurada ordenació de *les eixides filològiques i els treballs de camp* (gairebé trenta anys d'anar amunt i avall!), Perea ens fa avinent, per exemple, allò que alguns (modestament!) sabíem; que el parlar salat era comú antigament a tot el domini lingüístic continental i ben a prop de la capital: Sant Joan Despí, Sant Just Desvern... però qui sabia que *Collserola* venia de *coll (de) s'erola*? I encara una altra, referida als cèlebres «quatre vints (80)» de quan estudiàvem francès: «A Riba-roja, el 7 d'agost de 1918, els infants compten per vints», i a Sant Martí de Maldà, a Vilafranca del Penedès, a Organyà.... Tot això i molt més ens ha ofert la feina compiladora de la doctora Perea. Intresantíssims també són l'anàlisi que fa d'estructura i contingut de la gramàtica d'Alcover i els apartats que dedica a la revisió de les polèmiques amb Menéndez Pidal i Joaquim Ruyra. La història es repeteix: no hi ha ingenuïtats possibles; en el rerefons de tot, l'ingrés a la Real Academia de la Lengua i a l'Institut d'Estudis Catalans amb els interessos polítics subsegüents mal dissimulats. *Sic transit gloria mundi*. El que compta, ara, és que l'obra d'Anton M. Alcover ja no ens pot deixar indiferents al llarg de les dècades que se'ns atansen i que seran decisives per a la nostra supervivència cultural i lingüística. ♦

VÍCTOR PALLÀS

A paraules em convides

Ramon Solsona, **A paraules em convides. Meravelles, curiositats i sorpreses del llenguatge**, Columna Edicions, Barcelona 2005.

Amb preguntes com ara «Quina paraula feu servir per referir-vos a les neules, les galetes o les pastes que agafen humitat i al cap d'un o dos dies es queden toves?» o «Com dieu la correlació *abans-d'ahir, ahir, avui, demà i demà passat?*», Ramon Solsona donava pas als oients de *Joc de paraules*, dins *El matí de Catalunya Ràdio*, perquè hi aportessin la seva versió lingüística i així s'encetava un vaivé de trucades des d'arreu del territori de parla catalana. *A paraules em convides* parteix d'aquestes aportacions, que l'autor ha enriquit amb apunts històrics, culturals i, sobretot, lingüístics. Hi abunden les explicacions etimològiques i les referències a paral·lelismes en altres llengües; però Solsona és prudent abans de fer afirmacions lingüístiques taxatives. Ho corrobora la tasca de documentació prèvia, les referències bibliogràfiques de la qual s'inclouen en el llibre per si el lector, encuriós per la temàtica, en vol saber més.

El llibre s'enceta amb una introducció de l'autor en què, a part d'agrair les col·laboracions d'oients i de professionals, explica el tarannà de l'obra i en presenta l'objectiu: «La llengua és una festa. Divertim-nos-hi!» Seguidament, els mots es presenten agrupats en deu capítols

temàtics. Solsona estira el fil d'un terme en concret i n'espren el suc fins que no pot més, i en deixa de banda d'altres que –ell mateix ho reconeix– podrien ser igualment interessants. El contingut, doncs, no s'ha de prendre com un tractat lingüístic exhaustiu; però la intenció de l'autor, de no tancar mai cap porta a les singularitats del llenguatge, fa que *A paraules em convides* sigui una crida constant als lectors perquè no deixin de participar-hi.

La lectura del llibre, de principi a fi, és una tasca amena gràcies als comentaris introductoris de cada capítol i a les referències que de tant en tant es fan en apartats ja llegits o a epísois futurs. El llibre, però, també és pensat per a ser obert en qualsevol pàgina i descobrir-hi curiositats lingüístiques aïllades o per a cercar-hi mots concrets des de l'índex alfabètic del final. Què tenen a veure el *porc* i la *porcellana*? Com se'n diu en català dels *tazos*, del *tirachinas* o del *tres en raya*? Per què diem *tenir més moral que l'Alcoià*? D'on vénen les expressions *estar grogui* o *anar trompa*? Què diem exactament quan parlem de l'*arxipèlag polines*? Dins el llibre trobareu les respostes.

La desmesurada passió de Solsona per la llengua, que es deixa veure en comentaris com ara «Només *xaberniscle* reclama salves d'honor com a premi de la singularitat. Una joia com aquesta justifica tota una temporada de *Joc de paraules*. *Xaberniscle* es mereix un monument» o «*Formigalejant*, quina paraula! Només de pronunciar-la, la boca s'omple de pessigolles. [...] Des d'aquí fem campanya a favor dels vins *formigalejants*», encomana al lector el desig de detectar metàfores ocultes en el vocabulari de cada dia, de fer reviscolar paraules actualment en desús, de compartir varietats dialectals amb paisans allunyats geogràficament. Si, segons el subtítol, teniu ganes de descobrir les «meravelles, curiositats i sorpreses del llenguatge» que ofereix el llibre, us divertireu i detectareu engrunes de les vostres vides darrere moltes de les paraules que es comenten. ♦

MARIA PASTELLS